

โครงการศูนย์ศิลปาชีพเกาะเกิด
ตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาอาชีพของราษฎรในประเทศเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านงานศิลปาชีพ เนื่องจากเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยสร้างงาน สร้างรายได้ ช่วยให้ราษฎรของพระองค์ได้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และในขณะเดียวกันยังเป็นการช่วยอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมของชาติไทยให้คงอยู่คู่แผ่นดินสืบไปชั่วลูกชั่วหลาน...

จากแนวพระราชปณิธานดังกล่าว ได้ทรงมีรับสั่งว่า “ ทรงมีพระราชประสงค์จะจัดตั้งศูนย์ศิลปาชีพแห่งใหม่ขึ้น เพื่อเป็นศูนย์รวมศิลปวัฒนธรรมของทุกภาค ซึ่งจะเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยให้คงอยู่สืบไป โดยทรงให้เล็งหาสถานที่ที่ไม่ใกล้ไม่ไกลจากกรุงเทพมหานครมากนัก ” ซึ่งคณะกรรมการดำเนินงาน จึงได้พิจารณาเลือกพื้นที่บริเวณตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นสถานที่ก่อสร้างศูนย์ศิลปาชีพแห่งใหม่

ในเบื้องต้นได้จัดซื้อที่ดินเนื้อที่ประมาณ 750 ไร่ ต่อมาขยายเพิ่มอีก 1,446 ไร่ จนถึงปัจจุบันโครงการศิลปาชีพ ตำบลเกาะเกิด มีพื้นที่ประมาณ 2,028 ไร่ และจัดสรรเนื้อที่ออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ พื้นที่ทำเกษตรกรรม กลุ่มอาคารพิพิธภัณฑน์ กลุ่มอาคารฝึกงาน ที่พักอาศัยของสมาชิกศิลปาชีพ และกลุ่มหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง การดำเนินกิจกรรม และการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ต่างๆ ภายในโครงการ

เป็นไปตามการกำหนดสัดส่วนของพื้นที่ที่ได้วางแนวทางไว้อย่างชัดเจน สำหรับกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ และเห็นผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมในปัจจุบัน ประกอบด้วย

หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

เจตนารมณ์ในการก่อตั้งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมา ก็เนื่องมาจากการที่สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเล็งเห็นถึงปัญหาการขาดแคลนที่ดินทำกินในภาคหน้า เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ผืนดินยังคงมีจำนวนเท่าเดิม ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาขาดแคลนที่ดินทำกินในอนาคต พระองค์จึงทรงให้หาต้นแบบ(Model) ในการทำมาหากินที่จะช่วยให้ราษฎรสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ โดยมีแนวคิดที่ว่า...ให้พ่อบ้านเข้าเป็นแรงงานของโครงการศิลปาชีพ สำหรับแม่บ้านให้ทำงานบ้าน ทำงานเกษตรโดยขอให้เป็นเกษตรปลอดสารพิษ และเมื่อพ่อบ้านว่างจากการทำงานหลักแล้ว ให้มาช่วยทำงานเกษตร ซึ่งถือเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของเกษตรกรไทย

การคัดเลือกครอบครัวเข้ามาสู่โครงการ จะคัดเลือกครอบครัวขนาดกลางที่มีสมาชิกไม่เกิน 5 คน ต้องมีความขยันขันแข็ง ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เมื่อเข้ามาอยู่จะได้รับการจัดสรรที่ดินให้ครัวเรือนละ 2 ไร่ เป็นทั้งที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน โดยให้อยู่รวมกันในรูปแบบหมู่บ้านมีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครองดูแลให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข

... หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการมาแล้วกว่า 8 ปี บนเนื้อที่ประมาณกว่า 70 ไร่ ปัจจุบันมีครัวเรือนจำนวน 21 ครัวเรือน อาศัยอยู่ร่วมกัน ต่างถ้อยที่ถ้อยอาศัย ประการสำคัญพวกเขาสามารถใช้อาชีพเกษตรกรรมเลี้ยงชีพได้อย่างมั่นคง มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นสมดังเจตนารมณ์ ...

บริเวณหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงปัจจุบันมีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 21 ครัวเรือน ปกครองดูแลกันเองโดยมีผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่หัวหน้าหมู่บ้าน หลักสำคัญของสมาชิกคือ ต้องอยู่ร่วมกันด้วยดี ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน

กิจกรรมการเกษตร

ด้วยยุทธยานั้นขึ้นชื่อว่าเป็นเมืองอู่น้ำ อู่น้ำ และเพื่อให้สมดังคำว่า การดำเนินกิจกรรมด้านการเกษตร จึงเป็นอีกหนึ่งกิจกรรมที่จะขาดเสียไม่ได้ ทั้งยังมีการดำเนินงานที่มีความหลากหลาย ดังนี้

นาข้าว พันธุ์ที่ปลูก ได้แก่ ข้าวหอมปทุม ข้าวขาวตาแห้ง เป็นต้น

พืชไร่ ไม้ผล มีการปลูกไว้หลากหลายชนิด เช่น ถั่วเขียว มะม่วง มะพร้าว น้ำหอม ขนุน กระท้อน ทูเรียน เป็นต้น นอกจากนี้แล้วยังพยายามที่จะทำการรวบรวมสายพันธุ์ถั่วเขียว และทูเรียนไว้มากมายหลายสายพันธุ์

พืชผักสวนครัว ทำการปลูกในลักษณะหมุนเวียนตามความต้องการของตลาด อาทิเช่น พริก มะเขือ แตงกวา ค่ะน้า เป็นต้น โดยมีการปลูกทั้งแปลงเพาะปลูก และปลูกแซมตามร่องสวน ซึ่งถือเป็นผลผลิตหลักให้แก่โครงการในปัจจุบัน

งานไม้ดอกไม้ประดับ ซึ่งผลผลิตส่วนใหญ่จะนำมาใช้ในการประดับตกแต่งพื้นที่ส่วนต่างๆของโครงการ เช่น ถั่วเขียว ไม้ ดาวเรือง โมก และแก้ว เป็นต้น ทั้งนี้ เป็นการช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อดอกไม้ประดับบริเวณพื้นที่โครงการ

ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้ จะบรรจุภายใต้ชื่อของ **ศิลปินาชีพเกาะเกิด** โดยจะวางจำหน่ายที่ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าของโครงการริมถนนสายเอเชียฝั่งขาเข้า

งานประมง

ภายในบริเวณโครงการมีสระน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำที่เหมาะสมแก่การทำกิจกรรมประมงทั้งแบบเลี้ยงในกระชัง และปล่อยตามธรรมชาติ ซึ่งมีปลากหลากหลายชนิด เช่น ปลานิล ปลาแรด ปลาเทโพ ปลาบึก ซึ่งนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จำพวกปลาตากแห้ง นอกจากนี้ยังมีการปล่อยปลาลงสระเพื่อการอนุรักษ์อีกด้วย เช่นปลาตะเพียน ปลาตะเพียนทอง เป็นต้น

งานศิลปาชีพ

เกิดมาจากแนวคิดที่พยายามสร้างสายเลือดศิลปาชีพให้คงอยู่สืบไป โดยจะสร้างหมู่บ้านศิลปาชีพขึ้นจำนวน 200 หลัง และคัดเลือกสมาชิกกลุ่มศิลปาชีพจากทั่วทุกภูมิภาคให้มาอยู่ร่วมกัน เพื่อธำรงรักษาภูมิปัญญาด้านงานศิลปาชีพของไทยไว้ไม่ให้สูญหาย แม้ว่าการดำเนินโครงการหมู่บ้านยังไม่สำเร็จจุลวง แต่การดำเนินงานยังคงดำเนินอย่างต่อเนื่องต่อไป ซึ่งเมื่อแล้วเสร็จจะเป็นสถานที่รวบรวมเหล่าช่างศิลปาชีพหลายแขนง รวมทั้งผลงานอันทรงคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ต่อไป

กิจกรรมหลากหลายทั้งหมดนี้ ผสานรวมกันเป็นโครงการศิลปาชีพ ตำบลเกาะเกิด ซึ่งนับแต่เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. 2540 ได้ก่อเกิดประโยชน์อย่างเป็นมรรคผลมากมายหลายด้าน เช่น

- ❖ สร้างงาน สร้างอาชีพ ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้มีรายได้ที่มั่นคง จนสามารถยกสถานะความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน
- ❖ เป็นสถานที่ศึกษา ดูงาน เผยแพร่องค์ความรู้ในทางการเกษตรกรรมด้านต่างๆ ให้แก่ภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงประชาชนทั่วไป โดยมีผู้เข้ามาศึกษาดูงานประมาณ เดือนละ 2 – 3 คนละ
- ❖ เป็นสถานที่พักผ่อน และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้กับจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ ล้วนเนื่องมาจากพระมหากรุณาธิคุณ...แห่งองค์สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ที่ทรงมีสายพระเนตรอันยาวไกล และด้วยทรงเล็งเห็นคุณค่าแห่งการอนุรักษ์ศิลปาชีพให้คงอยู่สืบไปนั้น จะช่วยสร้างเสริมจิตสำนึกในความเป็นไทยให้เข้มแข็งขึ้น ทั้งยังเป็นการสะท้อนคุณค่าแห่งศิลปวัฒนธรรมของชาติให้เป็นที่เล้าอาสานสืบไป นอกจากนั้นแล้วผลสัมฤทธิ์จากการนี้ ยังส่งผลต่อการพัฒนาอาชีพของราษฎร ให้ได้มีความเป็นอยู่ที่ดี ได้กินดี อยู่ดี เช่นนั้นแล้วย่อมส่งผลให้ประเทศชาติโดยส่วนรวมมีความเจริญ และเข้มแข็งขึ้นด้วยเช่นกัน...

“ ตัวอย่างเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ ”

โครงการก่อสร้างศิลปะ ตำบลเกาะเกิด เป็นโครงการที่มีความมุ่งหวังจะให้ป็นศูนย์รวมผลงานศิลปะจากทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย นอกจากนั้นยังประกอบด้วยกิจกรรมอื่นอีกมากมายไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมการเกษตร กิจกรรมการประมง กิจกรรมแปรรูปผลผลิต และรวมถึงหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โครงการนี้จัดเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่เป็นแหล่งศึกษาดูงาน แหล่งถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนทั่วไปที่มีความสนใจ และที่สำคัญเหนืออื่นใดสถานที่แห่งนี้ ยังเป็นแหล่งจ้างงานสร้างอาชีพให้ประชาชน อันเป็นส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้บุคคลเหล่านี้ได้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี สามารถพึ่งพาตัวเองได้อย่างยั่งยืน

นายประมวล เกษมสันต์ หนึ่งในตัวอย่างบางส่วนของบุคคลซึ่งได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากองค์สมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ผ่านโครงการก่อสร้างศิลปะ ตำบลเกาะเกิด สถานที่ที่เค้าเหล่านั้นบอกกับเราว่า **“ที่แห่งนี้สร้างช่วยโอกาสที่ดีให้ชีวิต...”**

ก่อนอื่นขอเล่าชีวิตตัวเองก่อนหน้าให้ฟังว่า “ พื้นฐานเดิมก่อนหน้านี้ ทำมาหลายอาชีพทั้งทหารเกณฑ์ ทำไร่ ทำนา และหลังสุดก็เป็นยาม จากนั้นก็ได้รับเลือกเข้าเป็นเกษตรกรของโครงการ เมื่อก่อนตัวเองเป็นคนที่จะเรียกว่าหาเช้ากินค่ำก็ได้ เพราะทำงานไปวันๆ ไม่เคยมีการวางแผนชีวิต และก็ไม่มียอดกินเป็นของตัวเอง ”

แต่เมื่อได้รับคัดเลือกเข้ามาเป็นเกษตรกรในโครงการแล้ว ก็ได้รับความช่วยเหลือหลายอย่าง “ จำได้ว่าย้ายเข้ามาอยู่วันแรกวันที่ 11 พฤษภาคม 2547 สิ่งที่ได้รับทุกบ้านเลยก็คือจะได้ที่ดินทำกิน ครอบครัวยุติธรรม 2 ไร่ และที่บ้านอีกหนึ่งหลัง ที่ดินก็จะโล่งๆ เพื่อนสมาชิกต้องช่วยกันบุกเบิก ช่วยกันขุดร่องน้ำ ทำแปลงปลูก กว่าทุกอย่างจะเข้าที่เข้าทางก็ใช้เวลาเกือบ 2 ปี

เมื่อได้ที่อยู่ ที่ดินแล้ว ทางโครงการก็จะจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำการเกษตร เกือบทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นการปลูกต้นไม้ การทำปุ๋ย ให้ปัจจัยการผลิตพวกเมล็ดพันธุ์ต่างๆ และก็ยังสอนเรื่องหลักการใช้ชีวิต คุณสมบัติเศรษฐกิจ คือสอนให้รู้จักขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ และอดทน รวมทั้งให้สามัคคี อยู่รวมกันด้วยดี ไม่ให้ทะเลาะเบาะแว้งกัน ” ถ้าจะให้พูดถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวเองแล้วบอกได้เลยว่า “ ตั้งแต่วันแรกที่ได้เข้ามาอยู่ในโครงการจนถึงทุกวันนี้ มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นมาก แตกต่างจากเดิม ได้รับความรู้ ได้เรียนรู้ที่จะทำการเกษตร มีหลักในการใช้ชีวิตไม่เหมือนแต่ก่อนที่หาเช้ากินค่ำ... ทุกวันนี้มีรายได้จากการทำงานในโครงการประมาณเดือนละ 14,000 บาท และก็ยังมียาได้จากการขายพืชผลทางการเกษตรที่ปลูกเองอีกประมาณเดือนละ 5,000 บาท รวมแล้วก็ตกประมาณเกือบ 20,000 บาทต่อเดือน

และที่สำคัญอีกอย่างคือ **รู้สึกว่าคุณเองมีความสุขมากขึ้น ครอบครัวยุติธรรม ได้อยู่ร่วมกันพร้อมหน้า ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดีที่สุดของชีวิตเลยก็ว่าได้...** ”

ตลอดเวลา นับแต่ได้เข้ามาอยู่ภายใต้พระบรมโพธิสมภารของพระองค์ ก็รู้สึกในใจเสมอว่า “ รู้สึกว่าท่านมีเมตตากับพสกนิกรชาวไทยมาก คอยช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้รากฐานของครอบครัวดีขึ้น ภาคภูมิใจที่ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของโครงการนี้ที่พระองค์สร้างขึ้นไว้ ตั้งใจเอาไว้ว่า... จะทำงาน และทำทุกอย่างให้ดีที่สุด จะไม่ทำให้ตัวเองมีปัญหาเพื่อที่จะได้ไม่เป็นปัญหาให้กับส่วนรวม นี่คือการตั้งใจที่จะทำให้พระองค์ท่าน ”
